

**БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ**

1040 София, ул. „Аксаков“ № 3
тел.: (02) 810 40 10, (02) 810 40 18
факс: (02) 988 21 08
e-mail: ineco@iki.bas.bg, <http://www.iki.bas.bg>

**BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
ECONOMIC RESEARCH
INSTITUTE**

3 Aksakov Str., 1040 Sofia, Bulgaria
tel.: (+359 2) 810 40 10, (+359 2) 810 40 18
fax: (+359 2) 988 21 08
e-mail: ineco@iki.bas.bg, <http://www.iki.bas.bg>

БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ИКОНОМИЧЕСКИ
ИЗСЛЕДВАНИЯ

О Т Ч Е Т

(извлечение)

за дейността през 2022 г.

януари 2023 г.
София

1. ПРОБЛЕМАТИКА НА ЗВЕНТО

1.1. ПРЕГЛЕД НА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ЦЕЛИТЕ (СТРАТЕГИЧЕСКИ И ОПЕРАТИВНИ) НА ЗВЕНТО, ОЦЕНКА И АНАЛИЗ НА ПОСТИГНАТИТЕ РЕЗУЛТАТИ И НА ПЕРСПЕКТИВИТЕ НА ЗВЕНТО В СЪОТВЕТСТВИЕ С НЕГОВАТА МИСИЯ И ПРИОРИТЕТИ, СЪОБРАЗЕНИ С УТВЪРДЕНИТЕ НАУЧНИ ТЕМАТИКИ

Мисията на Института за икономически изследвания при БАН е да подпомага икономическото развитие и успешната интеграция на България в ЕС чрез научни изследвания, оценки и предложения за икономическата политика на държавата и бизнеса, чрез създаване и разпространяване на знание, обмяна на опит, обучение на учени и специалисти.

В изпълнение на заявените стратегически и оперативни цели, през 2022 г. ИИИ при БАН продължава да утвърждава позициите си на водещ академичен център в областта на икономическата наука в България и на експертен център за приложни знания, компетенции и консултации в областта на стопанската политика и практика.

Постигнатите резултати в дейността на Института през 2022 г. са в съответствие с обновените и утвърдени от Научния съвет „Приоритети на научноизследователската дейност на ИИИ при БАН за периода 2021-2030 г.“, насочени към развитие на теоретико-методологични знания, разкриване на конкретни обективно съществуващи проблеми, търсене на възможни решения, определяне на очаквани ефекти и формулиране на препоръки, вкл. в контекста на наслагващи се кризи: *икономическата динамика и междуетрасловите взаимодействия, развитието на реалния и финансовия сектори, факторите на икономическия растеж; структурното съответствие на българската икономика на реалните сравнителни предимства, вкл. и в Евроразоната, и икономическите перспективи пред България; влиянието на промените на Единния пазар на Европейския съюз върху българската икономика; структурите и управлението, иновационния потенциал и корпоративната култура, отношенията на собственост и организацията на българските предприятия; ефективните форми за защита на конкуренцията и регулиране на бизнес средата; пазара на труда: динамика, структурна конфигурация, гъвкавост и сигурност; влиянието на COVID-19 върху човешкия капитал в България: демографски и образователни измерения; продоволственията сфера в България, продоволственията и хранителна сигурност; развитие на биоикономиката в България – възможности и регионална специфика; прилагането на фискални и монетарни инструменти за стабилизиране на икономиката в страни с различен паричен режим; предизвикателствата пред финансовата и фискална система на България, свързани с прехода към зелена икономика в ЕС; българската електроенергетика в контекста на „Зеления пакт“; българската миграция в началото на XXI век – детерминанти, квалификация, устойчивост на завръщането.*

Със срок на завършване през 2022 г. са **8** проекта от научноизследователската програма на ИИИ при БАН, като **5** от тях са приети за изпълнени с решение на НС на Института; други **17** планови проекта са със срок на изпълнение през 2023 г. и 2024 г.

ИИИ при БАН продължава да разширява и задълбочава партньорството си с представители на централната и местната администрации; на държавни и частни бизнес структури; на неправителствени организации, на международни институции и организации, като предоставя експертни доклади с анализи, оценки и препоръки в отговор на заявени от тях потребности; работи по съвместни проекти с български и чуждестранни академични институции.

През 2022 г. Институтът е *водеща организация* или *съизпълнител* при осъществяването на **8** научни и научно-приложни проекта, финансирани по: *програма LIFE на ЕС*: „*ФЛАГ – ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕХОД КЪМ ЧИСТА ЕНЕРГИЯ*” (**1**); *договори с МОН*: ННП „Здравословни храни за силна биоикономика и качество на живот“ (**1**), конкурси на фонд „Научни изследвания“ (**5**); *договор с БАН*: по линия на международното сътрудничество в рамките на междуакадемични договори и споразумения (**1**).

Номиниран от БАН експерт от Института е одобрен и участва в международен проект по линия на *EASAC*.

С *лично участие* на академични служители от ИИИ при БАН се разработват **15** проекта, финансирани по договори с международни и национални институции и организации: European Commission, Horizon 2020, Erasmus+; Министерски съвет – ОП „Добро управление“; МТСП – ОП „Развитие на човешките ресурси“; МОН, МОН – ОП НОИР; Международна банка за възстановяване и развитие и други, което е признание за компетентността, аналитичните умения и експертния опит на колегите от Института.

За поредна година екип учени от Института подготви Годишен доклад 2022 „**ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ И ПОЛИТИКИ В БЪЛГАРИЯ: ОЦЕНКИ И ОЧАКВАНИЯ**“, с тема на фокус „**МИНИМАЛНИ ДОХОДИ ОТ СОЦИАЛНИ ТРАНСФЕРИ – РАЗВИТИЕ И ПОЛИТИКИ**“. В Доклада е направен секторен анализ на икономиката на България през 2021 г. и първото тримесечие на 2022 г. при отчитане на рисковата международна среда и високата степен на непредвидимост в средносрочен аспект. Представени са оценки и краткосрочни прогнози за динамиката на основните макроикономически параметри на развитието на България до 2024 г.

Институтът продължава своята издателска дейност чрез двете си реферирани научни списания – „Икономическа мисъл“ и „Икономически изследвания“. „Икономически изследвания“ е първото в страната списание с импакт ранг в областта на икономиката – SJR: 0,22 (2021) и е в квантил Q3 „Economics, Econometrics, Finance“ на *SCOPUS*, а списание „Икономическа мисъл“ се индексират и реферират в *ERIH PLUS* (Европейски реферативен индекс). През 2022 г. двете списания за пореден път се финансират по спечелен конкурс „Научна периодика“ на ФНИ.

ИИИ при БАН има сключени меморандуми и споразумения за сътрудничество с редица академични институции в България и чужбина. Институтът и негови сътрудници членуват в над **60** международни и национални научни мрежи и организации.

Чрез своите акредитирани **шест** докторски програми ИИИ на БАН създава подходяща среда за подготовка на висококвалифицирани специалисти-икономисти. През 2022 г. в Института са обучавани **8** докторанта: 7 – задочно обучение и 1 – на самостоятелна подготовка.

През 2022 г. ИИИ при БАН е организатор и съорганизатор на **6** национални и международни научни форуми, в които участват представители на българската и международната академична общности. Учените от Института представят резултати от изследванията си и на други **9** национални, **35** международни и с международно участие научни форуми у нас и в чужбина.

ИИИ при БАН е сред топ 25% от институциите в България, регистрирани в световната база данни в областта на икономическите науки RePEc (Research Papers in Economics) по публикации и цитирания. Академичният състав на Института има множество публикации в национални и международни научни издания, включително реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация, които намират широк отзвук чрез множество цитирания от български и чуждестранни автори. През

2022 г. сътрудниците на Института са реализирали **85** публикации. Регистрирани са **182** цитирания на публикации на академичния състав на Института.

Определяща оценка за значимостта на резултатите от дейността на ИИИ на БАН е интересът от потребители и партньори към сътрудничество с Института, а цитируемостта на научните публикации е доказателство за признание на изследователските постижения и приноси на учените от Института.

1.2. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ 2017-2030 – ИЗВЪРШЕНИ ДЕЙНОСТИ И ПОСТИГНАТИ РЕЗУЛТАТИ ПО КОНКРЕТНИТЕ ПРИОРИТЕТИ

Разработваните в Института научноизследователски проекти и комплексни експертизи са обвързани по своя научен смисъл и социална значимост с реализирането на Националната стратегия за развитие на научните изследвания в България 2017-2030 (НСРНИ), чиято цел е превръщането на науката във фактор за развитие на икономика, базирана на знанието и иновациите. В съответствие с Националната стратегия се изпълнява Стратегия за научно развитие на Института за икономически изследвания при БАН за периода 2018-2030 г.

Съдържанието и приоритетната насоченост на научните изследвания на ИИИ на БАН отразяват както потребностите на българската социално-икономическа реалност, така и изискванията към съвременната наука в европейски и световен аспект.

Научните и научно-приложните разработки надхвърлят чисто икономическото измерение на изследваната проблематика и чрез прилагането на интердисциплинарен подход предлагат решения, съобразени с целите на Националната стратегия: постигане на икономически растеж и значително подобряване качеството на живот в страната; засилване на отговорността на българската наука към обществото и повишаване на общественото доверие към науката; издигане на международния авторитет на страната в областта на науката.

В Института се извършват изследователска и експертна дейности, съответстващи на *научните приоритети за фундаментални изследвания, обвързани с актуални обществени предизвикателства:*

- развитие на класическата линия в съвременната икономическа теория;
- повишаване конкурентоспособността и продуктивността на икономиката;
- социално развитие, решаване на демографския проблем и намаляване на бедността;
- подобряване на качеството на живот – храни, биоразнообразие, опазване на околната среда, транспорт, и др.;
- енергия и енергийна ефективност; ефективно оползотворяване на природни ресурси;
- развитие на икономическата култура на обществото;
- национална сигурност, в т.ч. продоволствена.

В изпълнение на НСРНИ в Република България 2017-2030, една от основните задачи пред Института е създаването на условия за привличане и задържане на младите таланти в България чрез различни форми на изява на младите учени:

- включване в колективни проекти – международни и с национално значение;

- консултиране и ръководство на новоназначени асистенти;
- участие в международни и национални научни конференции;
- реализиране на публикации в специализирани научни издания

В съответствие с НСРНИ в Република България 2017-2030, ИИИ на БАН:

- стимулира кариерното развитие на учените, основано на високо ниво на научните изследвания;
- участва в разработването на становища и експертизи, възложени от министерства и други държавни и местни институции;
- насърчава публикационната активност на учените, с акцент върху международни издания с рефериране и индексиране в световноизвестни бази данни с научна информация, вкл. с импакт фактор и ранг;
- развива двустранното сътрудничество и международното партньорство като важни стратегически аспекти за академично развитие на учените и възможност за ползване на съвременни научни инфраструктури;
- подкрепя членството в международни мрежи и научни организации.

1.3. ПОЛЗА/ЕФЕКТ ЗА ОБЩЕСТВОТО ОТ ИЗВЪРШВАНИТЕ ДЕЙНОСТИ

Важен критерий при избора на теми за проекти от научноизследователската програма на Института за икономически изследвания при БАН е потенциалната полза за икономиката и обществото от тяхното изпълнение и реализирането на постигнатите резултати. В отговор на потребностите на обществото от нови знания и иновативни подходи, в Института се извършват научни и научно-приложни изследвания, които обясняват закономерностите и актуалните предизвикателства на икономическото развитие, аргументират адекватни мерки и политики, предлагат съвременни методи на управление, насърчават модерния начин на икономическо мислене и възприемане на икономическата реалност.

Научните разработки обхващат различни аспекти на икономическите отношения в страната, както и със страни от и извън ЕС; дават обективни оценки на състоянието и прогнози за развитието на българската икономика и българските предприятия, на реалния и финансовия сектори; на пазара на труда; на доходите, социалното осигуряване и защита; на ролята на международните икономически и финансови институции за България; на регионалната икономическа ефективност и системата на местните финанси, и др.

Изследователската дейност на учените от ИИИ при БАН съдържа експертни анализи и рационални решения на важни социално-икономически проблеми, които вълнуват българското общество и могат да намерят ефективно приложение в работата на управленските органи на различно равнище, в рамките на законодателната, изпълнителната и местна власт. Конкретните предложения и препоръки, направени в научните разработки с приложен характер, са в полза на обществото и кореспондират с потребностите на централната и местната администрация, бизнеса и неправителствения сектор.

Сътрудничеството на Института с национални и чуждестранни научни институции и висши училища, разработването и реализирането на съвместни проекти повишават неговите авторитет, влияние и значимост в национален и международен план.

Публикациите, лекциите, обществените и медийни изяви се използват за популяризиране и разпространяване на научното знание не само сред специализираната научна колегия, но и сред по-широка аудитория.

1.4. ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С ДРУГИ ИНСТИТУЦИИ

През 2022 г. учени от Института изпълняват проекти, финансирани по програми и фондове от национални и международни институции: *проекти*, финансирани по Оперативни програми на структурните фондове към МС, МОН и МТСП – **5**; *проекти*, финансирани от европейски и международни програми и фондове – **4**, като по **един** от тях Институтът е *съизпълнител*. *Проектите*, финансирани от Национални фондове, по договори с министерства и други ведомства, са **10**: **4** са завършени, като по **два** от тях Институтът е *водеща институция*; другите **6** проекта продължават да се изпълняват, като по **3** от тях Институтът е *водеща институция*, а по **1** е *съизпълнител*. По линия на международното сътрудничество в рамките на междуакадемични договори и споразумения, успешно се изпълнява **един** проект с Института за световна икономика при Румънската академия на науките, по който Институтът е *водеща институция*.

През изминалата 2022 г. учени от ИИИ на БАН са привлечени за членове на работни групи и комисии, като експерти и консултанти на публично-административни органи от различни области и нива – *наднационално* (МВФ, UN, World Bank Group in Bulgaria, Европейски икономически и социален комитет, Swiss Economic Policy Institute - IWP); *национално*, като Министерски съвет, Икономически и социален съвет на Република България, МОН, МИИ, МТСП, МФ, МЕ, МРРБ, МОСВ, НАОА, НСИ, БТПП, АИКБ, НСОРБ, БИС, Консултативния съвет за Европейската Зелена сделка, и *регионално* (общински институции).

Академичният състав на ИИИ на БАН преподава в редица университети и висши училища, в бакалавърски и магистърски програми: СУ „Св. Климент Охридски“, ВСУ „Черноризец Храбър“, УНСС, ПУ „Паисий Хилендарски“, ВУЗФ, МВБУ-Ботевград, НБУ, ЮЗУ „Неофит Рилски“, Тракийски университет-Стара Загора, ВТУ „Св. св. Кирил и Методий,“ ТУ Варна, УХТ-Пловдив и др. С някои от посочените висши учебни заведения Институтът има подписани договори и споразумения за сътрудничество и съвместно обучение.

През годината сътрудници на ИИИ при БАН участваха в редица медийни предавания и публични прояви. Общият брой на обществените изяви е над **200**.

1.5. ОБЩОНАЦИОНАЛНИ И ОПЕРАТИВНИ ДЕЙНОСТИ, ОБСЛУЖВАЩИ ДЪРЖАВАТА

1.5.1. Практически дейности, свързани с работата на национални, правителствени и държавни институции, индустрията, енергетиката, околната среда, селското стопанство, национални културни институции и др. (относими към получаваната субсидия)

Общонационалните и оперативни дейности на учените от ИИИ при БАН са свързани с работата на **национални правителствени и държавни институции** и се осъществяват чрез участие в съответни експертни съвети, комисии, групи и други експертни органи:

Консултативен съвет за насърчаване на МСП към МИИ; Работна група за разработване на мерки за справяне с повишените цени на горивата, природния газ и електроенергията към МИИ; Междуведомствена работна група по демографските

въпроси, доходи и жизнено равнище към **МТСП**; Национален консултативен съвет по КСО към **МТСП**; Комитет за наблюдение на ОП РЧР към **МТСП**; Регионалния съвет за развитие на ЮИР към **МРРБ**; Националната платформа на партньорите за добро демократично управление на местно ниво към **МРРБ**; Комисията по енергийна ефективност и преодоляване на енергийна бедност към **Консултативния съвет за Европейската Зелена сделка**; Комитет за наблюдение към **МС** по Оперативна програма „Техническа помощ“; Комитет за наблюдение на Споразумението за партньорство към **МФ**; Национален статистически съвет към **НСИ**; Постоянната комисия по стопански науки и управление към **НАОА** при **МС**; Комисия по качество към **НАОА** при **МС**; ПНЕК по обществени науки и Комисия по възраженията към **ФНИ-МОН**; Технически комитет 34 към **Български институт по стандартизация**.

Осъществените експертизи и консултации, разработените доклади и писмени становища допринасят за разрешаването на актуални проблеми на социално-икономическото развитие на страната, за утвърждаване на ролята и за признание на компетентността на учените от Института да предлагат решения по важни за страната практически въпроси от стопанската практика.

Внимание заслужава участието на учени от ИИИ при БАН в изработването и предоставянето на експертизи в помощ на институции и органи на управление:

експертни доклади по писмена заявка: за **Икономически и социален съвет на Република България** – 2 доклада; за **Министъра на икономиката и индустрията (МИИ)** – 5 доклада; за **МТСП** – 4 доклада; за **МТСП, МЕ, МРРБ, МФ, МОСВ** – един доклад; за **МС, МТСП, МЕ, МФ, МОСВ** – един доклад;

писмени експертни становища за изпълнителната, законодателната, съдебната и местната власт: Становище относно Проект на Постановление на **МС** за изменение и допълнение на Правилника за прилагане на **ЗРАСРБ**, Становище по Проект на концепция на Закон за насърчаване на научните изследвания и иновациите, за **МОН**; Становище относно Стратегия на **МТСП** за КСО 2019-2023, Становище относно Плана за изпълнение на Стратегията за КСО 2022-2023, Становище по Проект на проектно предложение по ОП РЧР за създаване и развитие на система за ранно предупреждение за рискови ситуации на пазара на труда, за **МТСП**; Становище относно „Възможности за подобряване на противодействието срещу плагиатството“, за **МОН**.

писмени доклади и експертизи за Европейски икономически и финансови институции;

текуща експертна дейност чрез участие в специализирани комисии и работни групи към **МС, НАОА, МИИ, МОН, МТСП, МРРБ, МФ, НСИ**.

Учените от ИИИ при БАН извършват разнообразна рецензионна дейност за национални и международни научни издания (списания), като членове на научни журита, редакционни съвети и колегии, рецензират научни монографии и научноизследователски проекти.

1.5.2. Проекти, свързани с общонационални и оперативни дейности, обслужващи държавата и обществото, финансирани от национални институции (без Фонд „Научни изследвания“), програми, националната индустрия и пр. - до ТРИ най-значими проекти (заглавие на проекта, програма, по която се финансира, координатор, и постигнати резултати)

2. РЕЗУЛТАТИ ОТ НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКАТА ДЕЙНОСТ ПРЕЗ 2022 г.

2.1. ЕДНО най-значимо научно постижение и съответната графична илюстрация към него с кратък подфигурен текст

КЛАСИЧЕСКА ЛИНИЯ В СЪВРЕМЕННАТА ИКОНОМИЧЕСКА ТЕОРИЯ

Ръководител на проекта: проф д.ик.н. Васил Тодоров

Развити са виждания, паралелни на неокласическите и различни от тях, по избран кръг въпроси, започвайки от философските основи и методологията на икономическата теория. Предложен е теоретичен поглед към икономиката, алтернативен на неокласическия, с отпразно начало класическата икономическа теория, което предопределя наименованието „класическа линия”. Изведени са базисни положения на философските основи и методологията на класическата линия. Централно място в тях заемат: материалистически позитивистки възглед за познанието; отказ от търсене на универсални закономерности в развитието на икономиката и обществото; отчитане на различието между логически и съдържателно верни знания и теории. Направено е заключението, че доминацията на неокласическия икономикс в икономическата теория е аномалия в институционализацията на икономическите знания: неокласиката е разминаваща се с реалността инструментална теория, но се възприема, преподава се и се използва като адекватна на реалността обясняваща теория, каквато тя не е. Обосновани са тезите, че: водещият производствен фактор са хората в икономиката, а не капиталът; в основата на разпределението на дохода, създаден в икономиката, са институционални фактори, а не пределната производителност. Издигната е и е обоснована идеята за отказ от общото пазарно равновесие по Валрас, Ароу и Дебре като теоретичен идеал и за замяната му с концепцията за устойчиво развитие на икономиката, обществото и природата.

2.2. ЕДНО най-значимо научно-приложно постижение и съответната графична илюстрация към него с кратък подфигурен текст

ЕНЕРГИЙНАТА БЕДНОСТ В БЪЛГАРИЯ: ИЗМЕРЕНИЯ И ФАКТОРИ

Изпълнител на проекта: гл. ас. д-р Теодора Пенева (под ръководството на проф. д-р Георги Шопов)

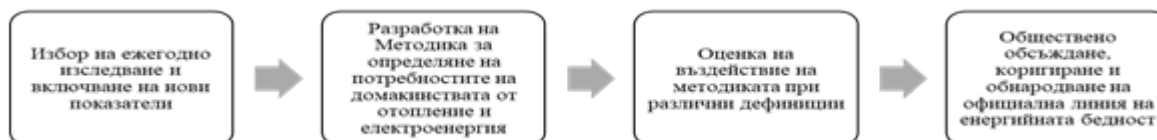
Изяснени са нерешени до момента в ЕС и в страната ключови методологически въпроси за квантифициране на енергийната бедност: използване на актуални или нормативни разходи за енергия, избор на прагове на доходите и на разходите за енергия, изравняване на разходите с отделна еквивалентна скала, принципи на определяне на нормативно количество енергия. Въз основа на данни от Наблюдението на НСИ на бюджетите на домакинствата в България през периода 2014 -2019 г., е оценено равнището на енергийна бедност в страната по 8 индикатора на разходния подход за нейното измерване. Направен е сравнителен анализ на индикаторите на разходния подход с тези от обективния и субективния подход (смъртност, причинена от болести на дихателната система, домакинства в затруднение да плащат комунални услуги, домакинства в жилища с течове, влага, гниене, домакинства в невъзможност да

поддържат дома адекватно топъл). Аргументиран е изборът на индикатора „бедност след разход на енергия“ като най- подходящ в момента за България.

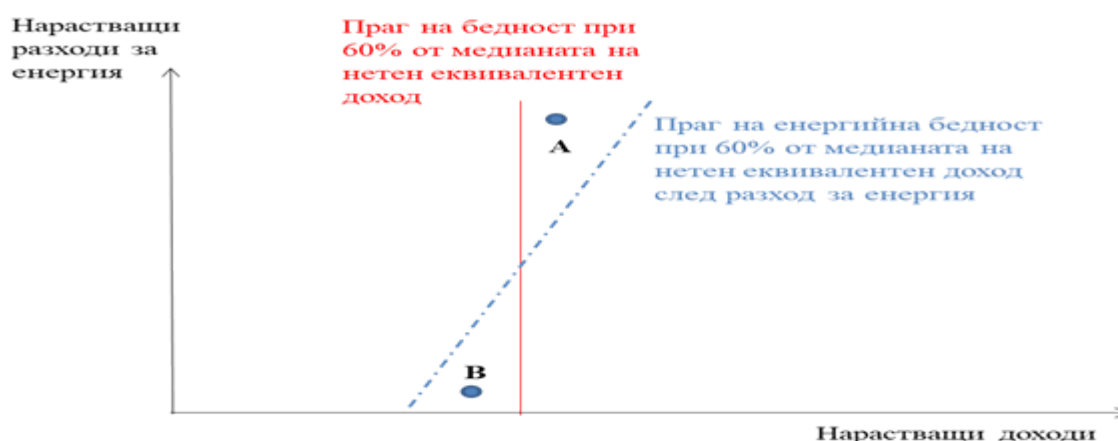
Измерени и оценени са връзките на индикаторите за енергийната бедност с основни нейни фактори като доходи, разходи за енергия, вид отопление и вид домакинство. Предложен е модел за количествена оценка на потребностите от енергия на домакинствата с възможност за остойностяване на регионално ниво, и мониторинг на енергийното състояние на населението на национално ниво. Формулирани са възможни дефиниции на „енергийна бедност“ и на „уязвими потребители“, които могат да се използват за целите на социалната политика. Разработена е методика за определяне на официална линия на енергийната бедност в страната. Предложена е система от мерки за намаляване на енергийната бедност, базирана на координация на държавно ниво и на надграждане на индивидуално ниво.

Фигура 1. Подходи и показатели за измерване на енергийната бедност

Фигура 2. Стъпки за разработка на официална линия на енергийната бедност

Фигура 3. Праг на бедност и праг на енергийна бедност, праг на енергийните разходи

3. МЕЖДУНАРОДНО НАУЧНО СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ЗВЕНОТО

ИИИ при БАН поддържа партньорството с редица чуждестранни академични институции. През 2022 г. научен екип от Института продължава успешното изпълнение на съвместен изследователски проект с представители на Института по световна икономика при Румънската академия на науките (РА) по линия на международното сътрудничество в рамките на междуакадемични договори и споразумения.

Учени от Института участват *по покана или лична инициатива* в изпълнението на международни проекти, финансирани по програми на ЕС, или на други чуждестранни институции.

През 2022 г. Институтът е съорганизатор на **два** международни научни форума по съвместни изследователски проекти.

Учени от Института участват и в други **35** международни научни форума, организирани в страната и в чужбина; реализирани са съвместни публикации с чуждестранни учени.

Институтът и негови академични служители са членове на над **40** международни научни мрежи и организации.

Важна насока на международното сътрудничество на Института е съвместната издателска дейност, осъществявана чрез участието на чуждестранни учени в редколегиите на двете издания на Института, както и чрез участието на сътрудници на Института в **24** редколегии на международни списания и **10** редколегии на чуждестранни списания. Институтът е регистриран в световна база данни за научни публикации в областта на икономическите науки RePEc, в която участват учени от над седемдесет държави в света.

Значим международно финансиран проект на ИИИ при БАН

4. УЧАСТИЕ НА ЗВЕНОТО В ПОДГОТОВКАТА НА СПЕЦИАЛИСТИ – форми на обучение и подготовка; сътрудничество с учебни заведения; външни заявители, включително от чужбина; анализ на състоянието, перспективи и препоръки

ИИИ при БАН има дългогодишни традиции и е признат център за подготовка на български и чуждестранни специалисти в следните акредитирани докторски програми: Политическа икономика (икономикс), Народно стопанство (вкл. регионална икономика и история на народното стопанство), Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка, Статистика и демография, Световно стопанство и международни икономически отношения, Икономика и управление.

Обучението на докторантите се извършва по утвърдени от Научния съвет индивидуални планове, чието изпълнение се оценява на базата на годишен отчет на докторанта и ежегодна атестация. През 2022 г. в Института се обучаваха общо **8** докторанти: **7** задочно обучение и **1** чуждестранен докторант на самостоятелна докторантура. През текущата година по собствено желание са прекратени две докторантури, вкл. на чуждестранния докторант. В редовния конкурс за учебната 2022/2023 г. бяха подадени документи от трима кандидати, от които двама се представиха успешно и предстои зачисляване в началото на 2023 година.

Научното ръководство на докторантите към 31.12.2022 г. в ИИИ при БАН се осъществява от хабилитирани учени от Института и от преподаватели от партньорски университети: проф. д.ик.н. Росица Рангелова; проф. д-р Татяна Хубенова-

Делисивкова; проф. д-р Искра Христова-Балканска; доц. д-р Стефан Иванов; доц. д-р Виктор Йоцов; проф. д-р Стефан Петранов (СУ „Св. Климент Охридски“).

ИИИ при БАН съдейства на докторантите да развиват изследователски умения, да получават необходимата допълнителна информация чрез специализации и обмен на опит, да апробират докторските си тези чрез включване в проекти, участие в национални и международни научни и научно-практически форуми, реализиране на публикации. През 2022 г. в личните отчети за годишното атестиране докторанти са отчетели участия в онлайн семинари, организирани от ЦО при БАН и от „Единен център за иновации“ – БАН.

Придобиването на докторска степен от ИИИ при БАН е гаранция за успешна професионална реализация в страната и в чужбина. Високите критерии при приема и подготовката на докторанти е гаранция за успех, но и предизвикателство пред желаещите да се обучават в Института. Приносът на Института при подготовката на специалисти за икономиката на страната би бил по-голям, ако не съществуваша ограниченията за институтите на БАН да обучават студенти, които от своя страна са потенциални кандидати за докторантура.

Признание за възможностите на ИИИ при БАН в подготовката на специалисти са сключените договори за сътрудничество с **10** национални и **14** чуждестранни научни организации и висши училища. Академични служители на Института са включени в органи на управление, съвети и комисии на редица висши училища. Наред с това, учени от Института участват в преподавателска и обучителна дейност по бакалавърски, магистърски и докторски програми в **12** висши училища в страната.

5. ИНОВАЦИОННА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО И АНАЛИЗ НА НЕЙНАТА ЕФЕКТИВНОСТ

5.1. Осъществяване на съвместна иновационна дейност с външни организации и партньори, вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина;

5.2. Извършен трансфер на технологии и/или подготовка за трансфер на технологии по договор с фирми; данни за полученото срещу това заплащане; данни за реализираните икономически резултати във фирмите (работни места, печалба, производителност, дял на новите продукти в общия обем на продажбите и т.н.).

6. СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

6.1. Осъществяване на съвместна стопанска дейност с външни организации и партньори /продукция, услуги и др., които не представляват научна дейност на звеното/, вкл. поръчана и договорирана с фирми от страната и чужбина.

6.2. Отдаване под наем на помещения и материална база.

6.3. Сведения за друга стопанска дейност.

7. КРАТЪК АНАЛИЗ НА ФИНАНСОВОТО СЪСТОЯНИЕ НА ЗВЕНОТО ЗА 2022 г.

Приходите от бюджетната субсидия и собствени средства през 2022 г. възлизат на 1 895 023 лв., в т.ч. получени вътрешни трансфери в размер 31 681 лв. и трансфери от фонд „Научни изследвания“ за сп. „Икономическа изследвания“, сп. „Икономическа мисъл“ и окончателното плащане за научноизследователски проект на тема „Фискални и монетарни инструменти за регулиране на неопределеност в икономиката“. Част от трансферите в размер на 47 337 лв. са средства, получени по проекти, които предстои да бъдат изразходвани през следващия отчетен период в съответствие с план-сметките по договорите.

Разходите са 1 877 941 лв., от които 1 868 176 лв. от субсидия и 9 765 лв. от собствени средства и получени трансфери във връзка с проекти, спечелени от Института. В размера на разходите се включват и разходи по проекти, финансирани от външни източници.

Разходите имат следната структура (лв.):

Заплати и доп. възнаграждения за персонала	1 506 012
<i>в т.ч.</i>	
- заплати, доп. възнаграждения, хонорари	1 502 282
- обезщетения	3 730
Осигурителни вноски за ДОО от работодател	179 097
Здравно-осигурителни вноски от работодател	66 967
Вноски за ДЗПО от работодател	20 779
Издръжка	84 485
<i>в т.ч.</i>	
- материали	12 535
- вода, горива, енергия	23 844
- разходи за външни услуги	41 686
- командировки	1 900
- застраховки	2 453
- други	2 067
Данъци, такси	19 501
Разходи за членски внос	1 100

Приходите извън субсидията се формираха от продажба на списания „Икономическа мисъл“ и „Икономически изследвания“, от договори с фонд „Научни изследвания“ за финансиране на списанията и научноизследователски проект, по проект на ННП – Здравословни храни, от такси за обучение на докторанти и други. През 2022 год. се сключи нов договор по проект „ФЛАГ – Финансов инструмент за преход към чиста енергия“ по който постъпи първото плащане в размер на 55 770 лв.

От началото на годината в Института се изплащаха хонорари и възнаграждения за сп. „Икономическа мисъл“, сп. „Икономически изследвания“, за изготвяне на рецензии на планови разработки, за научни журита, за научно ръководство на докторанти, изпитни комисии и други.

Разходите за издръжка се покриха от определената субсидия, от собствени средства или от партидите на съответния проект, за който се отнасят. В разходите за материали се включват и активи със стойност под 1 000 лв., след което те се завеждат задбалансово. Разходите за външни услуги включват: телекомуникационни, обяви за конкурси, печатарски услуги за издания на Института, научни мероприятия, поддръжка на програмни продукти, ремонт на техника, асансьорни, охранителни и други услуги. Разходите за командировки са за участия на служителите в научни мероприятия и конференции.

8. ИЗДАТЕЛСКАТА И ИНФОРМАЦИОННАТА ДЕЙНОСТ НА ЗВЕНОТО

ИИИ при БАН има богата издателска дейност, осъществявана чрез двете реферирани и индексирани научни списания с отворен достъп от 2021 г. – „Икономическа мисъл“ и „Economic studies (Ikonomicheski Izsledvania)“, като „Economic studies (Ikonomicheski Izsledvania)“ е **първото списание с импакт ранг в областта на икономиката в страната**; чрез публикуването на Годишен доклад „Икономическо развитие и политики в България: оценки и очаквания“ – научно-аналитично издание, посветено на актуалното състояние и развитие на българската икономика; чрез поредица от монографични издания и множество публикации на академичния състав в национални и международни научни издания, вкл. с импакт фактор/ранг.

Списание „Икономическа мисъл“. Списанието публикува годишно 6 книжки със статии и студии на български, английски и френски език, в които се отразяват актуални изследвания по широк кръг въпроси от учени от България и чужбина. Списанието се индексира и реферира от Journal of Economic Literature/Econ Lit, издание на Американската икономическа асоциация, и от световна база данни за научни публикации в областта на икономическите науки RePEc, а от 2018 г. – в ERIH PLUS.

Списанието предлага рубриките „Коментари“, „Отзиви“, „Научен живот“, публикува рецензии и отзиви за български и чуждестранни книги, информира читателите за проведени научни форуми в страната и чужбина. Списанието се издава с финансовата подкрепа на УНСС.

Списание „Economic studies (Ikonomicheski Izsledvania)“ е международно научно списание на английски език с SC Imago Journal Rank (SJR) на SCOPUS: **0.22** (2021) и е в **квартил Q3** „Economics, Econometrics, Finance“ на SCOPUS. Списанието се индексира и реферира и от Journal of Economic Literature/Econ Lit, RePEc и EBSCO.

И двете списания имат WEB-страници, които постоянно се актуализират, а от 2021 г. пълният текст на всички броеве от архива на списанията е с отворен достъп. Те се разпространяват чрез абонамент, изпращат се до най-големите национални и университетски библиотеки в света чрез служба „Библиотечен обмен“ на БАН и са включени в каталога на най-голямата виртуална библиотека за списания от Централна и Източна Европа – CEEOL.

През 2022 г., за пореден път, двете списания печелят проекти по ФНИ – Конкурс „Българска научна периодика“, което е добър атестат и признание за техните качество значимост и актуалност.

В Годишния доклад на ИИИ при БАН се представят обективни анализи на състоянието и развитието на българската икономика, както и прогнозни оценки и препоръки за подходящи национални политики. Предназначен е за държавните институции, организациите на работодателите и синдикалните структури, общинските и местните управленски структури, неправителствените организации, научната общност и широката общественост.

През 2022 г. са излезли от печат **85** публикации на учени от Института. Списъкът на научните публикации е представен като *Приложение Г* към отчета.

През 2022 г. са регистрирани **182** цитирания на научни публикации на учени на Института. Списъкът с цитиранията е представен като *Приложение Д* към отчета.

9. ИНФОРМАЦИЯ ЗА НАУЧНИЯ СЪВЕТ НА ЗВЕНОТО

Съставът на Научния съвет, избран на заседание на Общо събрание на учените на Института на 05.03.2021 г., включва 21 членове, от тях: професори – 17, доценти – 4; с научна степен "Доктор на науките" – 2, с образователна и научна степен "Доктор" – 19.

Списъчен състав на Научния съвет:

проф. д.ик.н. Васил Георгиев Тодоров
проф. д.ик.н. Гарабед Ардашес Минасян
проф. д-р Александър Петров Тасев – ИИИ при БАН
проф. д-р Алла Валентиновна Кирова – ИИИ при БАН
проф. д-р Васил Мишов Цанов – ИИИ при БАН
проф. д-р Веселин Минчев Минчев
проф. д-р Георги Иванов Шопов
проф. д-р Дарина Русчева Тодорова – ИИИ при БАН
проф. д-р Ирена Кирилова Зарева-Зафирова – ИИИ при БАН
проф. д-р Искра Спасова Белева – ИИИ при БАН
проф. д-р Искра Богданова Христова-Балканска – ИИИ при БАН
проф. д-р Йордан Атанасов Христосков
проф. д-р Митко Атанасов Димитров – ИИИ при БАН
проф. д-р Победа Василева Луканова – ИИИ при БАН
проф. д-р Радка Белчева Илева-Филкова – ИИИ при БАН
проф. д-р Спартак Василев Керемидчиев – ИИИ при БАН
проф. д-р Татяна Стефанова Хубенова-Делисивкова
доц. д-р Павлинка Петкова-Найденова – ИИИ при БАН
доц. д-р Виктор Иванов Йоцов
доц. д-р Огнян Борисов Боюклиев – ИИИ при БАН
доц. д-р Саша Грозданова – ИИИ при БАН

Научният съвет се отчита за своята дейност пред Общото събрание на учените всяка година в рамките на годишния отчет на Института (Актуализираният Правилник за дейността на Научния съвет на Института за икономически изследвания при БАН е приет на заседание на Научния съвет, с Протокол № 3 от 26.02.2020 г. - https://www.iki.bas.bg/files/Pravilnik_Nauchen.savet_Prot3_26.02.2020.pdf)

10. КОПИЕ ОТ ПРАВИЛНИКА ЗА РАБОТА В ЗВЕНТО

Правилник за устройството, дейността и вътрешния ред на Института за икономически изследвания при БАН - https://www.iki.bas.bg/files/Pravilnik-za-ustroistvoto%20i%20deinostta_2021-final-13.10.2021.pdf;

11. СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ В ОТЧЕТА И ПРИЛОЖЕНИЯТА КЪМ НЕГО СЪКРАЩЕНИЯ

CEEOL	– Central and Eastern European Online Library
EASAC	– European Academies' Science Advisory Council
RePEc	– Research Papers in Economics
SJR	– SCImago Journal Rank
UN	– United Nations
АИКБ	– Асоциация на индустриалния капитал в България
БТПП	– Българска търговско-промишлена палата
БИС	– Български институт по стандартизация
ВСУ	– Варненски свободен университет
ВТУ	– Великотърновски университет
ВУАРР	– Висше училище по агробизнес и развитие на регионите
ВУЗФ	– Висше училище по застраховане и финанси
ЕК	– Европейска комисия
ЕС	– Европейски съюз
ИИИ-БАН	– Институт за икономически изследвания при Българска Академия на науките
КСО	– Корпоративна социална отговорност
ЛТУ	– Лесотехнически университет
МВБУ	– Международно висше бизнес училище
МВФ	– Международен валутен фонд
МИИ	– Министерство на икономиката и индустрията
МОН	– Министерство на образованието и науката
МОСВ	– Министерство на околната среда и водите
МРРБ	– Министерството на регионалното развитие и благоустройството
МС	– Министерски съвет
МСП	– Малки и средни предприятия
МТСП	– Министерство на труда и социалната политика
МФ	– Министерство на финансите
НАОА	– Национална агенция за оценяване и акредитация
НБУ	– Нов български университет
ННП	– Национална научна програма
НОИР	– Наука и образование за интелигентен растеж
НП	– Национална програма
НСИ	– Национален статистически институт
НСОРБ	– Национално сдружение на общините в Република България
НСРНИ	– Националната стратегия за развитие на научните изследвания
ОП	– Оперативна програма
ОП НОИР	– Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
ОПРЧР	– Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ПНЕК	– Постоянна научно-експертна комисия
ПУ	– Пловдивски университет
РА	– Румънска Академия
СУ	– Софийски университет
ТУ	– Технически университет
УНСС	– Университет за национално и световно стопанство
УХТ	– Университет за хранителни технологии
ФНИ	– Фонд „Научни изследвания“
ЮЗУ	– Югозападен университет